

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1048-09 מ.י. משרד העבודה והרווחה חיפה - יועץ נ"י איכרי ראש פינה אגודה שיתופית ואח'

בפני השופט חיים ארמון

בענין: **מדינת ישראל - משרד התמ"ת**
ע"י עו"ד מוחמד ספורי

המאשימה

1. איכרי ראש פינה
אגודה שיתופית חקלאית בראש פינה (אג"ש 570023036)
2. צביקה מרום (מ"ז 079846077)
ע"י עו"ד אלעד שרון

הנאשמים

הכרעת דין

1. בהתאם לסעיף 182 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (שייקרא להלן: "החסד"פ"), אני מציין כבר בפתח הכרעת דין זו כי החלטתי לזכות את הנאשמים מהאישום שיוחס להם בכתב האישום.

ההליכים

2. ביום 9/7/09 או סמוך לפני כן, החליטה המאשימה להטיל על נאשמת מס' 1 (שתיקרא להלן: "הנאשמת") קנס מנהלי, בטענה של ניכוי משכרם של 13 עובדים זרים בניגוד לסעיף 25 לחוק הגנת השכר, התשי"ח-1958 (שייקרא להלן: "חוק הגנת השכר") ובניגוד לסעיף 2(ב)(9) לחוק עובדים זרים, התשנ"א-1991 (שייקרא להלן: "חוק עובדים זרים"). ההפרה הנטענת היא גם בגדר עבירה מנהלית, לפי חוק עבירות מנהליות, התשמ"ו-1986.

הנאשמת ביקשה להישפט, ובעקבות זאת - הגישה המאשימה (ביום 25/11/09) את כתב האישום כנגד שני הנאשמים.

3. בכתב האישום נטען כי ביום 10/5/05 נערכה אצל הנאשמת ביקורת של מפקחי משרד התמ"ת, ונמצא כי היא העסיקה 13 עובדים זרים, וכי בחודשים פברואר ומרץ 2005 ניתנה הנאשמת סך של 267 ₪ משכרם של 8 מהם, ובחודש אפריל 2005 ניתנה הנאשמת סך של 267 ₪ משכר כל 13 העובדים הזרים.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1048-09 מ.י. משרד העבודה והרווחה חיפה - יועץ נ' איכרי ראש פינה אגודה שיתופית ואח'

הניכוי האמור, על פי הנטען בכתב האישום, היה בעבור "דמי טיפול מקצועי וארגוני" ונעשה בניגוד לחוק. בענין נאשם מס' 2 (שייקרא להלן: "הנאשם"), נטען בכתב האישום כי הוא היה מנהל אצל הנאשמת ואחראי על העבודות שנעשו במסגרת הפעולות שלה, וכי הוא הפר את חובתו לפקח ולעשות כל שאפשר למניעת העבירות שביצעה נאשמת מס' 1.

4. בעת הישיבה הראשונה שנועדה להקראה, ביום 8/2/10, נטען (כנראה) על ידי ב"כ הנאשמים כי הוא העביר לב"כ המאשימה מסמכים המלמדים על הסכמותיהם של הנאשמים לניכויים שהוזכרו בכתב האישום (מדובר באישורים שלאחר מכן הוגשו כראיה לתיק - נ/3, ועוד ידובר עליהם בהמשך). ב"כ המאשימה ביקש שהות להודיע את עמדתו בענין האישום. השופטת איצקוביץ קיבלה את בקשתו.

5. לאחר מכן, ביום 3/3/10, הודיע ב"כ המאשימה כי במסמכים האמורים יש אישור של העובדים על כך שהם קיבלו הטבות ושירותים שונים מן הנאשמת, וכי לכאורה הם אכן חתמו כי הסכימו לכך שינוכה משכרם סך של 267 ₪ לחודש. אולם, לטענת ב"כ המאשימה, בשום מקום במסמכים אלה, לא נאמר כי העובדים מסכימים לניכוי סכום בגין "דמי טיפול מקצועי וארגוני", וכי בתלושי המשכורת נאמר כי הניכוי נעשה בגין "דמי טיפול מקצועי וארגוני". ב"כ המאשימה הפנה בהודעתו לסעיף 25(ב)(3) לחוק הגנת השכר (ברור שהכוונה היתה לסעיף 25(א)(3) באותו חוק), העוסק בניכוי דמי טיפול מקצועי ארגוני בעבור ארגון יציג על פי הסכם כלשהו, וכי הנאשמים לא הציגו הסכם כזה. על כן, טען ב"כ המאשימה, כי אם המסמכים שהועברו אליו ייראו כהסכמה של העובדים לניכויים הנדונים, יהיה על הנאשמים להוכיח שהסכומים הועברו לאיגוד המקצועי. בסיכום הודעתו, ציין ב"כ המאשימה כי המאשימה אינה מסכימה לביטולו של כתב האישום על סמך אותם מסמכים.

6. ביום 5/7/10 התקיימה ישיבה נוספת בפני השופטת איצקוביץ, אשר גם היא נועדה להקראה. בישיבה זו שב ב"כ המאשימה וטען כי מדובר בניכויים לאיגוד מקצועי וכי על הנאשמים יהיה להוכיח שהכספים הועברו לאיגוד המקצועי. על כך הגיב ב"כ הנאשמים בטענה כי אין מדובר בדמי טיפול ארגוני, אלא הניכוי שבו מדובר היה לצרכי טיפול בעובדים עצמם - בכך שהנאשמת הוציאה הוצאות בעבורם, כי יש קבלות על רכישות שבוצעו על ידי הנאשמת בעבור העובדים, וכי העובדים הסכימו לניכוי בסך 267 ₪ לחודש בשל כך.

בהתאם להסכמת ב"כ הצדדים נדחתה הקראת כתב האישום למועד אחר, כדי שהצדדים יוכלו לשקול אפשרות להסר טיעון.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1048-09 מ.י. משרד העבודה והרווחה חיפה - יועץ

7. הסדר טיעון לא הושג, וביום 25/10/10 הקריאה השופטת איצקוביץ את כתב האישום, והתברר (כמובן) כי הנאשמים כופרים בסעיפים שמייחסים להם הפרות של חוק עובדים זרים ושל חוק הגנת השכר.

8. לאחר מכן, הועבר התיק אלי, לשמיעת הוכחות. ישיבת ההוכחות הראשונה שנקבעה - ליום 17/1/11 - נדחתה לבקשת ב"כ הנאשמים, אף שהצדדים הגיעו לבית הדין. בסופו של דבר קיימתי ישיבת הוכחות ביום 5/5/11, ובה שמעתי עדויות של שני עדים מטעם המאשימה, ואת עדותו של הנאשם.

אלה העובדות

9. הנאשמת היא אגודה שיתופית העוסקת בחקלאות. הנאשם עובד כשכיר אצל הנאשמת ותפקידו הוא מזכיר האגודה. בתפקידו זה, הוא מנהל את ענייני הנאשמת. הוא עושה זאת בסיכו של גורמים מקצועיים כרואי חשבון ועורכי דין. הנאשם מנהל את ענייניה המנהליים של הנאשמת. לנאשמת יש גם מרכז משק, שמנהל את ענייניה החקלאיים.

10. כבר תקופה ממושכת (בערך משנת 1996), הנאשמת מעסיקה באופן קבוע 13-20 עובדים זרים, על פי היתרים שהיא מקבלת.

11. בשנת 2005 העסיקה הנאשמת 13 עובדים זרים. כולם תושבי תאילנד. אציין כאן את שמותיהם של העובדים על פי הסדר שבכתב האישום, אך להלן אתיחס אליהם, כפי שהיתה ההתייחסות אליהם בכתב האישום, על פי האותיות שצויינו ליד כל עובד בסעיף 3 לכתב האישום ויצויינו גם כאן. אלה העובדים:

- א. .a
- ב. .b
- ג. .g
- ד. .d
- ה. .h
- ו. .v
- ז. .z
- ח. .h
- ט. .t

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1048-09 מ.ג. משרד העבודה והרווחה חיפה - יועץ

י. [Redacted]

יא. [Redacted]

יב. [Redacted]

יג. [Redacted]

12. העסקתם של העובדים האמורים על ידי הנאשמת, היתה מותרת. הנאשמת דאגה להם למגורים הולמים, לביטוחים רפואיים כדין ומילאה אחר התנאים להעסקתם. (בביקורת שנערכה ביום 10/5/05, נמצאו ליקויים קלים במגורים, אך הליקויים תוקנו על ידי הנאשמת ולא הוטל בגינם קנס מנהלי).

13. הנאשמת חתמה עם כל אחד מ-13 העובדים על הסכם העסקה. ההסכם הודפס בשתי שפות. האחת אנגלית והשנייה נחזית כתאילנדית ולדעתי אין חולק שהיא אכן תאילנדית, ואני יוצא מתוך הנחה שאכן מדובר בתאילנדית. הפסקאות בהסכמי ההעסקה מופיעות זו מול זו בכל אחד מדפי ההסכם, ולפי הספרות המופיעות בצד הרשום בתאילנדית, ניתן להניח שמדובר בפסקאות בעלות תוכן זהה, כך שהצד הרשום בתאילנדית הוא תרגום של הצד הרשום בעברית (או להיפך).

14. הנאשמת הוציאה לעובדים האמורים תלושי משכורת שבהם נרשמו פרטים על שכר היסוד (תעריף לשעה ומספר השעות), על גמול השעות הנוספות (לפי תעריף של 125% ולפי תעריף של 150%), על ניכויי החובה, על ניכויי הרשות (מפרעות, הוצאות דיור, הוצאות נלוות לדיור וכד'). אין חולק שכל הפרטים בתלושי המשכורת, כולל הניכויים שנרשמו בהם - היו כדין, למעט הניכוי השנוי במחלוקת בין הצדדים, שהוא ניכוי שכינויו בתלוש היה: "טפול מקצועי", וסכומו באופן קבוע היה בסך 267 ₪, מדי חודש, כל אימת שהוא נוכח.

15. התלושים שהוגשו לתיק מתייחסים לחודשים שצויינו בכתב האישום, ומהם ניתן לראות כי הנאשמת ניכתה את הניכוי האמור, בסך 267, שכינויו היה "טפול מקצועי" משכרם של העובדים שצויינו בסעיף 11 לעיל באותיות א, ב, ז, ט, י, יא, יב ו-יג, בכל אחד מהחודשים שמפברואר עד אפריל 2005, וכי הנאשמת ניכתה ניכוי כזה משכרם של כל העובדים שצויינו בסעיף 11 לעיל, בחודש אפריל 2005.

16. בתמורה לניכויים האמורים, דאגה הנאשמת לקנות בעבור העובדים מצרכים ולספק להם שרותים שעלותם היתה גבוהה יותר מסכום הניכוי. המצרכים שנקנו על ידי הנאשמת בעבור העובדים היו בעיקר - שקי אורז. השירותים שניתנו לעובדים כללו שרותי כביסה, טלוויזיה כבלים, שיחות טלפון, קניות בצרכניה, טיולים מאורגנים, "ימי כף" מאורגנים, ועוד.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1048-09 מ.י. משרד העבודה והרווחה חיפה - יועץ מ

17. כל אחד מ-13 העובדים האמורים בסעיף 11 לעיל, הסכים לניכוי של הסך 267 ₪ משכרו החודשי בתמורה למצרכים והשרותים שהוא קיבל מהנאשמת בתמורה לכך. ההסכמה באה לידי ביטוי במסמכים בכתב (נ/3 - שנזכרו כבר לעיל). כל אחד מ-13 העובדים חתם על מסמך כזה. המסמך כתוב בשתי שפות; האחת עברית והשנייה - נחזית כתאילנדית, ונראה שאין חולק כי היא תאילנדית ואני יוצא מתוך הנחה שאכן מדובר בתאילנדית. החלק העליון של המסמך נכתב בתאילנדית, ומתחתיו - מצויה חתימת העובד. החלק התחתון, נכתב בעברית. על פי מספרי הפסקאות המופיעים בשני חלקי המסמך ועל פי הספרות של הסכום "267" ₪, וכן על פי הקווים בחלק המודפס שמעליהם היה צורך במילוי פרטים בכתב יד (שם, מס' דרכון ותאריך תחילת העסקה) - ניתן להניח שהחלק התאילנדי הוא תרגום של החלק העברי (או להיפך). בחלק העברי של כל מסמך כזה שנחתם על ידי כל אחד מהעובדים המנויים לעיל, נכתב כך:

תצהיר

אני הח"מ, _____ דרכון מס' _____, מצהיר בזה בכתב כדלקמן:

1. אני עובד זר מתאילנד אשר מועסק במשק של _____ בענף החקלאות החל מיום _____ במסגרת העבודה במושב קיבלתי מן המושב הטבות ושירותים רבים כגון שירותי כביסה, אספקת אורז, טלוויזיה בכבלים, השתתפות בשיחות הטלפון, קניות בצרכניה, השתתפות בארועי המושב, ארגון טיולים וימי כיף וכו'.
2. בגין השירותים הללו סוכם ביני ובין המושב כי ינוכה משכר העבודה שלי סך של 267 ש"ח בחודש וזאת בהסכמתי המלאה ועל פי רצוני.
3. הריני להצהיר כי זהו שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי זה אמת."

18. לפי עדותו של הנאשם, המסמכים האמורים נחתמו על ידי העובדים ביום הגעתם, במסגרת סט של מסמכים שהעובדים מוחתמים עליהם.

עדות זו של הנאשם - אינה מקובלת עלי. לדעתי, נוכח ניסוחו של המסמך נ/3, אין כל סבירות בהנחה שהם נחתמו עם חוזי העבודה, בטרם תחילת העבודה. הניסוח (לפחות בנוסח העברי, שאני מניח שהוא תרגום של הנוסח התאילנדי), מלמד כי המסמך נחתם **לאחר** תחילת ההעסקה, שכן הוא מתייחס בלשון עבר הן לתקופת העבודה (החל ממועד מסויים), הן לקבלת השירותים והמצרכים מאת הנאשמת, והן להסכמתו של העובד על הניכוי).

בנוסף לכך, אציין כי הנאשמת התבקשה (במכתב המאשימה מיום 10/5/05), למסור מסמכים שונים ובהאם "חוזי העסקה". הנאשמת אכן המציאה למאשימה את החוזים כנדרש. היא לא המציאה באותו מועד את המסמכים שהוגשו כ-נ/3. אני מעריך שאילו המסמכים האמורים היו בידי הנאשמת בעת שהמציאה את החוזים האחרים, היא היתה מעבירה אל המאשימה גם העתקים של מסמכי נ/3. העובדה שהיא לא עשתה זאת, מחזקת בעיני את ההערכה שהמסמכים נ/3 הוכנו ונחתמו לאחר מכן.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1048-09 מ.י. משרד העבודה והרווחה חיפה - יועץ

19. על כן, כאמור, אני דוחה את גרסתו של הנאשם בדבר המועד שבו נחתמו המסמכים נ/3 על ידי העובדים.

אין בכך כדי להביא לקביעה שהמסמכים אינם משקפים את האמת. אדרבא; קיימת לדעתי סבירות גבוהה בכך שהמסמכים משקפים את האמת, כלומר - כל מסמך כזה משקף את אישורו של כל עובד על כך שבתקופה שקדמה לחתימתו על המסמך, הוא עבד אצל הנאשמת, הוא קיבל ממנה מצרכים ושרותים והוא אכן הסכים (בעבר) לכך שינוכה משכרו סך של 267 ₪ מדי חודש, בתמורה לאותם שרותים ומצרכים.

20. לפיכך, אני קובע כי הניכוי בסך 267 ₪ משכרו של כל אחד מהעובדים, בכל אחד מהחודשים, נעשה בהסכמתו של כל עובד, בתמורה למצרכים ולשרותים שכל עובד קיבל מהנאשמת (הנאשמת, למעשה, הוציאה בעד כל עובד סכומים גבוהים מסכום הניכוי). ההסכמה ניתנה על ידי כל עובד מראש, אך זאת - בעל פה בלבד. רק בשלב מאוחר יותר (לאחר יום 10/5/05), אישרו העובדים את ההסכמה האמורה גם בכתב (באמצעות חתימותיהם על המסמכים נ/3).

מהות האשמה המיוחסת לנאשמים ואופן בחינתה

21. כאמור לעיל, בכתב האישום מיוחסת לנאשמים עבירה על סעיפים 2(ב)(9) לחוק עובדים זרים.

כתב האישום אינו כולל ציון של סעיף מסויים של אשמה המיוחס לנאשם. הדבר היחיד בענין זה המיוחס לנאשם מצויין בסעיף 8 לכתב האישום, שם נאמר כי הוא הפר את חובתו לפקח ולעשות כל שאפשר למניעת העבירות שביצעה הנאשמת.

22. סעיף 2(ב)(9) לחוק עובדים זרים, קובע את עונשו של מי שניכה משכרו של העובד הזר ניכוי בניגוד לסעיף 25 לחוק הגנת השכר. על כן, למעשה, יש לבחון אם הנאשמת הפרה את סעיף 25 לחוק הגנת השכר.

23. בסעיף 25(א) לחוק הגנת השכר, נאמר כך:

"לא ינוכו משכר עבודה אלא סכומים אלה:

- (1) סכום שחובה לנכותו, או שמוטר לנכותו על פי חיקוק;
 - (2) תרומות ...
 - (3) דמי חבר ...
 - (א3) תוספת לדמי החבר ...
 - (ב3) דמי טיפול מקצועי-ארגוני לטובת הארגון היציג כמשמעותו בחוק הסכמים קיבוציים, תשי"ז-1957, שיש לנכותם על פי הסכם קיבוצי או חוזה עבודה משכרו של עובד שאיננו חבר בשום ארגון עובדים, או שהעובד הסכים בכתב לניכוי כאמור;
- ...

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1048-09 מ.י. משרד העבודה והרווחה חיפה-לי

- (4) סכום שהוטל כקנס משמעת ...
 (5) תשלומים שוטפים לקופות גמל ...
 (6) חוב על פי התחייבות בכתב מהעובד למעביד, בתנאי שלא ינוכה על חשבון חוב כאמור יותר מרבע שכר העבודה;
 (7) מקדמות על חשבון שכר עבודה, אם אין המקדמות עולות על שכר עבודה בעד שלושה חדשים; עולות המקדמות על שכר עבודה לשלושה חדשים - חלות על היתרה הוראות פסקה (6)."

24. אשר על כן, כדי להרשיע אדם בעבירה על סעיף 2(ב)(9) לחוק עובדים זרים, יש צורך להראות שהוא פעל בניגוד להוראות סעיף 25 לחוק הגנת השכר. כלומר - שהוא ניכה משכר העובד סכומים שניכויים לא הותר על פי סעיף 25 לחוק הגנת השכר.

25. להשלמת תמונת החיקוקים הרלוונטיים אעיר כי בעת הרלוונטית לאישום (בשנת 2005), חוק הגנת השכר לא קבע כי ניכוי שאינו מותר על פי סעיף 25 לחוק הגנת השכר הוא עבירה פלילית (ענין זה נקבע מאוחר יותר, עם הוספת סעיף 25 לחוק הגנת השכר, שבו נכלל ס"ק (ב) שקבע כי ניכוי כאמור - הוא עבירה. סעיף 25 לחוק הגנת השכר, הוסף בתיקון מס' 24 לחוק הגנת השכר, ותחילתו מיום 1/2/09 בלבד).

לעומת זאת, לגבי עובדים זרים - ניכוי מהשכר בניגוד לסעיף 25 לחוק הגנת השכר, הוגדר כעבירה פלילית עם חקיקת סעיף 2(ב)(9) לחוק עובדים זרים, וזאת - במסגרת חוק ההסדרים במשק מדינת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת התקציב 2000), התש"ס-2000, שתוקפו מיום 1/1/00.

26. הנטל להוכיח את כל יסודות האשמה, מוטל על המאשימה, ומדובר על הוכחה ברמת ההוכחה הנדרשת בדין הפלילי (כלומר - הוכחה מעבר לספק סביר, ולא רק על פי מאזן ההסתברויות).

במסגרת יסודות האשמה שאותם יש צורך להוכיח, מצוי גם היסוד הנפשי. היסוד הנפשי הנדרש לשם הרשעה בעבירות שונות, נדון בסימן ב' לפרק ד' של החלק הכללי של חוק העונשין, התשל"ז-1977 (שייקרא להלן: "חוק העונשין"). בסעיפים שלהלן אתיחס לענין זה.

27. הכלל בענין דרישת היסוד הנפשי מצוי בסעיף 19 לחוק העונשין, שבו נאמר כך:

- "אדם מבצע עבירה רק אם עשאה במחשבה פלילית, זולת אם -
 (1) נקבע בהגדרת העבירה כי רשלנות היא היסוד הנפשי הדרוש לשם התהוותה; או
 (2) העבירה היא מסוג העבירות של אחריות קפידה."

כלומר, לשם הרשעה בעבירות יש צורך שהמאשימה תוכיח "מחשבה פלילית", אלא אם מדובר בעבירות המסתפקות ברשלנות או בעבירות שהן מסוג של אחריות קפידה.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1048-09 מ.י. משרד העבודה והרווחה חיפה - יו"ע

ראוי לציין שלפי סעיף 22 לחוק העונשין, עבירה של "אחריות קפידה" היא עבירה שנקבע לגביה בחוק שאין צורך להוכיח לגביה מחשבה פלילית ואף אין צורך להוכיח לגביה רשלנות. עם זאת, סעיף 22 לחוק העונשין קובע כי אין הדברים אמורים בחיקוקים שנעשו לפני חקיקת החלק המקדמי והחלק הכללי של חוק העונשין.

החלק המקדמי והחלק הכללי של חוק העונשין הוספו לו בתיקון מס' 39 לחוק העונשין, שפורסם בס"ח התשנ"ד 348 (ביום 23/8/94).

סעיף 2 לחוק עובדים זרים, אכן נחקק לפני תיקון מס' 39 לחוק העונשין (בעת ששמו של החוק היה עדיין "חוק עובדים זרים (העסקה שלא כדין), התשנ"א-1991"), אלא שבאותה עת נכלל בו רק מה שכיום אמור בסעיף 2(א) לחוק עובדים זרים והקנס שהוטל לגביו היה שונה, ולא הפנה לקנס שבסעיף 61 לחוק העונשין. כאמור לעיל, הסעיף תוקן למעשה בתיקון מס' 3 לחוק עובדים זרים, במסגרת חוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנת התקציב 2000), התש"ס-2000 (ס"ח התש"ס 66), שתוקפו מיום 1/1/00, בתיקון שבו בנוסף לתיקון שם החוק לשם: "חוק עובדים זרים (איסור העסקה שלא כדין והבטחת תנאים הוגנים)", התשנ"א-1991", גם הוחלף הקנס להיות כזה התלוי בחוק העונשין ואשר חילק את הסעיף לס"ק (א) ו-ס"ק (ב).

לפיכך, על העבירה המיוחסת לנאשמים יש להחיל את הוראות החלק הכללי של חוק העונשין.

מאחר שאין בחוק עובדים זרים הוראה כי עבירה על פי סעיף 2(ב) לחוק זה היא עבירה של "אחריות קפידה" הרי שעל המאשימה להוכיח שלנאשמים היתה "מחשבה פלילית".

28. ומהי "מחשבה פלילית"?

מחשבה פלילית מוגדרת בסעיף 20 לחוק העונשין, באופן הבא:

- (א) מחשבה פלילית - מודעות לטיב המעשה, לקיום הנסיבות ולאפשרות הגרימה לתוצאות המעשה, הנמנים עם פרטי העבירה, ולענין התוצאות גם אחת מאלה:
- (1) כוונה - במטרה לגרום לאותן תוצאות;
 - (2) פזיזות שבאחת מאלה:
- (א) אדישות - בשוויון נפש לאפשרות גרימת התוצאות האמורות;
- (ב) קלות דעת - בנטילת סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימת התוצאות האמורות, מתוך תקווה להצליח למנען.
- (ב) לענין כוונה, ראייה מראש את התרחשות התוצאות, כאפשרות קרובה לוודאי, כמוה כמטרה לגרמן.
- (ג) לענין סעיף זה -
- (1) רואים אדם שחשד בדבר טיב ההתנהגות או בדבר אפשרות קיום הנסיבות כמי שהיה מודע להם, אם נמנע מלבררם;

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1048-09 מ.י. משרד העבודה והרווחה חיפה - יועץ

(2) אין נפקה מינה אם נעשה המעשה באדם אחר או בנכס אחר, מזה שלגביו אמור היה המעשה להיעשות."

העבירות שהנאשמים מואשמים בהן אינן עבירות "תוצאה" אלא עבירות של התנהגות. לפיכך, בהתאם לסעיף 20 לחוק העונשין, כדי להרשיע את הנאשמים יש צורך להיווכח שהם היו **מודעים** לטיב המעשה ולקיום הנסיבות שלו, כאשר ענין ה"מודעות" כולל בתוכו גם את **החשד** בדבר קיום הנסיבות וה**הימנעות מלברר** אותן.

כלומר, לכל הפחות, מוטל על המאשימה להוכיח שהנאשמים חשדו בקיום נסיבות המקיימות את העבירה המיוחסת להם, ושהם נמנעו מלברר אותן.

בחינת האישומים שבכתב האישום

32. על פי העובדות שנקבעו לעיל, ניתן לומר שמבחינה עובדתית הוכח כך :

א. הנאשמת קיבלה את הסכמת העובדים המנויים בכתב האישום לנכות משכרם כל חודש סך של 267 ₪ בתמורה למצרכים ושירותים שהנאשמת סיפקה לעובדים, בעלות העולה על סכום זה. ההסכמה - באותה עת - היתה בעל פה בלבד.

ב. הנאשמת ניכתה את הסכום האמור משכרם של העובדים, בהתאם להסכמה.

ג. רק לאחר מכן, בעקבות הביקורת שנערכה אצל הנאשמת, נתנו העובדים ביטוי בכתב לאותה הסכמה, ואכן אישרו בחתימותיהם כי הם הסכימו לניכוי שנעשה משכרם.

33. לפיכך, לכאורה, בעת שנעשו הניכויים שכתב האישום מתייחס אליהם, הם נעשו בניגוד לסעיף 25 לחוק הגנת השכר, מאחר שהם נוכו שלא על פי הסכמה **בכתב**, אלא על פי הסכמה שבאותה עת - היתה עדיין בעל פה בלבד.

בענין זה, יש לברר את המשמעות המשפטית של ההסכמה בכתב שבאה בדיעבד.

לדעתי, מבחינת הערכים שאמורים להיות מוגנים על פי סעיף 25 לחוק הגנת השכר וסעיף 2(ב)(9) לחוק עובדים זרים - הענין המהותי הוא שלא יהיה ניכוי מהשכר בלא הסכמה. ענין הכתב - מטרתה ראייתית בלבד, כך שיש לתת את עיקר החשיבות דווקא לשאלת עצם ההסכמה ולענין הכתב - יש לתת חשיבות משנית.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1048-09 מ.י. משרד העבודה והרווחה חיפה - יוע

להמחשת ענין זה, אשווה כאן בין שני מצבים היפותטיים, שבהם מעביד מנכה ניכוי כלשהו משכר העובד.

מצב אחד - מצב שבו העובד אכן חתם על מסמך שבו כתובה הסכמה שלו לניכוי מהשכר, אך הוא חתם על כך בלא מודעות ממשית לתוכן המסמך או בלא הבנה אמיתית שלו, כך שאין מדובר בהסכמה מודעת ממשית לאותו ניכוי.

מצב שני - מצב שבו העובד לא רק שהוא מסכים לניכוי כלשהו משכרו, אלא שהוא אף מבקש זאת, מאחר שהדבר משתלם לו (למשל - כי בתמורה לאותו ניכוי הוא מקבל מהמעביד מצרכים ושרותים שערכם עולה על סכום הניכוי). למרות רצונו של העובד שהניכוי ינוכה משכרו - הוא לא נתן את הסכמתו לכך בכתב.

ברור ש**מבחינה מהותית**, נכון להתייחס בחומרה רבה יותר אל המעביד בדוגמא הראשונה שניתנה לעיל, מאשר אל המעביד בדוגמא השניה. המעביד בדוגמא השניה פעל לטובתו של העובד, בדיוק על פי המוסכם עם העובד, ומבחינה מוסרית - אין כל פגם בפעולתו.

אין להבין מהאמור כאן שניתן להתעלם מדרישת הכתב. המחוקק דרש כי ההסכמה לניכוי תהיה בכתב, ודרישה זו אמורה להתקיים. עם זאת, בעת שבאים לפרש את הדרישה ולבחון את מהותה, ראוי לזכור כי מדובר - למעשה - בדרישה נלווית לדרישה המשמעותית יותר של עצם ההסכמה, וכי מטרתה היא ראייתית בלבד.

כשאני מביא בחשבון את האמור לעיל, אני סבור שהמסקנה הנכונה היא שגם כאשר הכתב המאשר את ההסכמה בא לאחר הניכוי - יש בכך משום קיום ראוי של הוראות סעיף 25 לחוק הגנת השכר, ובלבד שעצם ההסכמה לניכוי ניתנה על ידי העובד **בטרם** הניכוי.

אבהיר את דעתי ;

- דעתי היא כי מעביד שמנכה משכר העובד ניכוי מעין זה שהנאשמת ניכתה - בלא לקבל הסכמה אמיתית של העובד בטרם הניכוי - אכן עובר עבירה (עבירה לפי סעיף 25ב(ב) לחוק הגנת השכר (שאינו רלוונטי לענייננו מאחר שהוא נחקק לאחר הנסיבות שבכתב האישים), ואם מדובר בעובד זר - עבירה לפי סעיף 2(ב)(9) לחוק עובדים זרים.

- הוא הדין כשמעביד מנכה משכר העובד ניכוי מעין זה שהנאשמת ניכתה, אף שהעובד מסכים לכך, אם העובד לא הסכים בכתב לאותו ניכוי. גם מעביד כזה עובר עבירה, מאחר שהמחוקק דרש כי ההסכמה תינתן דווקא בכתב.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1048-09 מ.י. משרד העבודה והרווחה חיפה - יועץ אזורי

- עם זאת, מאחר שדרישת הכתב אמורה להיות טפלה לדרישת ההסכמה, הרי שכאשר מעביד מנכה ניכוי מעין זה משכרו של עובד, כשהעובד הביע הסכמה לכך בטרם הניכוי, אין לראותו כעובר עבירה, רק בשל כך שהביטוי הכתוב של ההסכמה ניתן מאוחר יותר. דרישת הכתב שבסעיף 25(א)(6) לחוק הגנת השכר, אינה כוללת פירוט של המועד שבו נערך הכתב. ענין המועד - נתון לפרשנות. הפרשנות הראויה, לדעתי, היא כזו שכאשר ניתנה הסכמת העובד עוד לפני הניכוי, אך הביטוי הכתוב להסכמה ניתן לאחר הניכוי - אין בכך כדי להביא לראיית המעביד כעברייין, שכן התקיימה כאן הדרישה העיקרית של ההסכמה, והתקיימה גם הדרישה הטפלה של הכתב, ועצם העובדה שהכתב בא בדיעבד, אינה שוללת את ראייתו כמקיים את דרישת הכתב שבסעיף.

פרשנות כזו, לדעתי, מביאה בחשבון הן את הצורך בכך שתהיה הסכמה לניכוי עוד בטרם הניכוי והן את דרישת הכתב, תוך שהיא מביאה בחשבון שנוכח מטרת דרישתו של הכתב, אין פסול בכך שהכתב יבוא לאחר מעשה.

34. להבנתי, הפרשנות שניתנה על ידי כאמור לעיל, מתיישבת גם עם פסיקת בית הדין הארצי לעבודה.

בפסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה בתיק 10-07-10/8060-07 **מדינת ישראל - בדוח** (פס"ד מיום 7/3/11), נאמר, בין השאר, כך:

"כאן המקום להדגיש כי לא בכדי בסעיף 25 לחוק הגנת השכר מדובר על דרישה בכתב, יען כי שכרו של העובד מאפשר את קיומו בכבוד. כאשר מופחת אותו שכר ממנו חי ומתקיים העובד, מן ההכרח שיהיה מסמך המגבה הפחתת השכר המוסכם."

כלומר - יש צורך שיהיה מסמך **המגבה** הפחתה מהשכר. כלומר - המסמך בא לשם גיבוי ההסכמה. אין סיבה שלא לקבוע כי גיבוי מעין זה ייעשה בדיעבד, ובלבד שההסכמה עצמה היתה לפני כן.

35. אציין כי לדעתי פרשנות כזו מתחייבת גם מהוראת סעיף 34כא לחוק העונשין, המורה כך:

"ניתן דין לפירושים סבירים אחדים לפי תכליתו, יוכרע הענין לפי הפירוש המקל ביותר עם מי שאמור לשאת באחריות פלילית לפי אותו דין."

לדעתי, פרשנות שלפיה הכתב המשקף את ההסכמה יכול להינתן גם בדיעבד, ובלבד שההסכמה עצמה ניתנה לפני כן, היא פרשנות שאינה סבירה פחות מאשר הפרשנות שאומרת כי גם הכתב עצמו אמור להיות לפני הניכוי (כשהסעיף עצמו אינו קובע מאומה בדבר המועד שבו יש צורך בכתב).

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1048-09 מ.י. משרד העבודה והרווחה חיפה - יו"ע

אם שתי פרשנויות אלה הן סבירות, נכון לנקוט פרשנות אשר מקילה יותר עם הנאשמים, ולקבוע כי די בכך שהכתב ייערך גם לאחר הניכוי, אם ההסכמה עצמה ניתנה טרם הניכוי.

36. מאחר שעל פי העובדות שקבעתי לעיל, התברר כי העובדים הסכימו לניכוי הנדון משכרם עוד בטרם הניכוי, ומאחר שהעובדים אכן נתנו ביטוי בכתב להסכמתם זו (אם כי, ביטוי שנעשה בדיעבד ביחס לחודשים הנדונים בכתב האישום), הרי שבהתאם לאופן שבו אני מבין את סעיף 25 לחוק הגנת השכר, יש לראות את דרישת הכתב ככזו שהתמלאה, כך שאין לקבוע שהניכוי משכר העובדים נעשה בניגוד לסעיף 25 לחוק הגנת השכר.

לסיכום

37. בשל האמור לעיל, ומשהוכח כי העובדים הסכימו לניכויים בסך 267 ₪ משכרם, ניכויים אשר באו בתמורה למצרכים ולשירותים שונים שקיבלו מאת הנאשמת בעלות העולה על סכום זה, ומשהתברר כי העובדים גם נתנו ביטוי בכתב להסכמתם זו (במסמכים נ/3), הרי שאף שהכתב נערך בדיעבד - יש בו כדי לענות על דרישת סעיף 25 לחוק הגנת השכר, כך שהניכויים האמורים לא היו בניגוד לסעיף 25 לחוק הגנת השכר, ולפיכך - לא נעברה על ידי הנאשמת עבירה על פי סעיף 2(ב)(9) לחוק עובדים זרים.

38. בשל תוצאה זו, איני צריך להידרש לענין היסוד הנפשי של הנאשמים.

בשל כך, איני צריך גם להידרש לענין אחריותו האישית של הנאשם (שלגביו - כזכור - כתב האישום לא ציין סעיף כלשהו בחוק כלשהו שלגביו נטען שהנאשם עבר עליו).

39. אשר על כן, אני מזכה את הנאשמים מהאישום המיוחס להם בכתב האישום.

40. בהתאם להוראות סעיף 182 לחסד"פ, יש לקרוא את הכרעת הדין בפומבי. לפיכך, אני מודיע שאקרא את הכרעת הדין ביום 5/9/11 בשעה 30:9.

עם זאת, אני מבקש מהמזכירות לשלוח לצדדים את הכרעת הדין בדואר, ומבהיר כי הצדדים אינם חייבים להתייצב בבית הדין ביום 5/9/11 לשם שמיעת הכרעת הדין, שבהשמעתה בפומבי - אין כל טעם.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

הע"ז 1048-09 מ.ג. משרד העבודה והרווחה חיפה - יועץ

45. זכות הערעור על הכרעת דין זו ניתנת למימוש תוך 45 ימים מיום המצאתה לצד המערער.

ניתנה היום, כ"ה באב תשע"א, 25 באוגוסט 2011, בהעדר הצדדים.

—

חיים ארמון, שופט

